

Warszawa, dnia 31. października 2005 r.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Obrony Narodowej
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Dnia 2.11.05
Sprawa 936/41009/04

Pan Piotr Kownacki
Pan Dyr. Zajacka
02.11.05
Lechowski

Nr

BIURO
OCHRONY INFORMACJI NIEJAWNYCH MON
KANCLERIA TAJNA NR 9

Nr
2962

31 PAŹ. 2005

Pan Dyrektor
Marek Lechowski

Pan Mirosław SEKUŁA

PREZES NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

- p.o. odwołanie się do
zainteres. niegodności z
wystąpieniem i nieprawidłowym
działaniem

Odpowiadając na pismo nr KOB-926/41009/04 z dnia 28 października 2005 r. uprzejmie informuję, że swoje stanowisko w sprawie „Informacji o wynikach kontroli organizacji służb specjalnych oraz nadzoru nad nimi” przedstawiam w części dotyczącej Ministra Obrony Narodowej i podległych mu bezpośrednio Wojskowych Służb Informacyjnych.

03.11.2005
NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Piotr Kownacki

Po analizie treści „Informacji ...” dostrzega się zasadniczą sprzeczność pomiędzy powyższym dokumentem a „Wystąpieniem pokontrolnym” z dnia 22 marca 2005 r. skierowanym przez Wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli do Ministra Obrony Narodowej i „Wystąpieniem pokontrolnym” z dnia 1 kwietnia 2005 r. skierowanym przez Dyrektora Departamentu Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK do Szefa WSI.

W „Informacji ...” bowiem, w podsumowaniu w pkt. 2.1 na str. 5 podano, że cyt. „Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania prowadzone w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Wojskowych Służbach Informacyjnych w zakresie opracowywania projektów aktów prawnych i tworzenia systemu prawnego regulującego funkcjonowanie tych służb. Izba negatywnie ocenia również funkcjonowanie nadzoru nad służbami specjalnymi i ich kontroli przez Prezesa Rady Ministrów i Ministra Obrony Narodowej w zakresie realizacji przez nie ustawowych zadań”, natomiast w pierwszym ze wspomnianych wystąpień na str. 1 stwierdzono, że „Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Ministerstwa Obrony Narodowej w zakresie organizacji, kierowania i bieżącego nadzorowania Wojskowych Służb Informacyjnych”, a w drugim wymienionym wystąpieniu na str. 1 zawarto, iż

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Sekretariat Prezesa
Piotr Kownacki
data wpływu 02.11.05
L.dz PK/52/05

DEPARTAMENT ORGANIZACYJNY
Wpływ Poczty Prezesa NIK
L.dz P/63 Rok 31.10.05

„Najwyższa Izba Kontroli, pomimo stwierdzonych uchybień, ocenia pozytywnie funkcjonowanie Wojskowych Służb Informacyjnych w zakresie organizacji wewnętrznej, planowania i realizacji ustawowych obowiązków oraz wykonania niektórych zadań”.

W zakresie opracowania i wdrożenia aktów wykonawczych do ustawy o WSI stwierdzam, że na dzień 28 października 2005 r. były już ustanowione wszystkie regulacje prawne funkcjonowania WSI wynikające z wejścia w życie ustawy o WSI, dlatego podnoszenie teraz tej kwestii jest całkowicie niezasadne. Ponadto nadmieniam, że Minister Obrony Narodowej określił „Zakres działania Inspektoratu WSI” zarządzeniem Nr 0-2/MON z dnia 17 lutego 2005 r., natomiast ustalenie regulaminów organizacyjnych jednostek organizacyjnych WSI nie należy do bezpośredniej kompetencji Szefa WSI, tylko do dowódców tych jednostek. Zasady i tryb nadawania dokumentów kompetencyjnych w całym resorcie określa zarządzenie Nr 16/MON z dnia 22 lipca 2005 r. Nadzór Szefa WSI nad procesem nadawania dokumentów kompetencyjnych w WSI został zaprogramowany w „Planie zasadniczych zamierzeń Inspektoratu WSI na 2005 r.”.

Stwierdzenie, że Minister Obrony Narodowej nie zrealizował w pełni upoważnienia ustawowego zawartego w art. 38 ust. 1 ustawy o WSI poprzez przekazanie spraw objętych zakresem przedmiotowym delegacji ustawowej, w formie subdelegacji, do wykonania przez Szefa WSI i że w konsekwencji Minister Obrony Narodowej naruszył zakaz subdelegacji zawarty w art. 92 ust. 2 Konstytucji RP nie uwzględnia przedstawianych już argumentów, a mianowicie:

„Wbrew stanowisku NIK, rozporządzenie to w pełni wykonuje upoważnienie ustawowe zawarte w art. 38 ust. 3 ustawy o WSI, określając dodatkowe umundurowanie, ubiór, uzbrojenie i wyposażenie przysługujące żołnierzom WSI, w związku z wykonywaniem przez nich zadań służbowych. W przepisach rozporządzenia zrealizowano także wytyczne ustawowe poprzez uwzględnienie w § 2 specyfiki służby w WSI i wynikających z niej wymogów odnoszących się do zakresu przedmiotowego rozporządzenia. Brak bezpośredniego ustalenia w rozporządzeniu wzorów, norm oraz typów dodatkowego umundurowania, ubioru, uzbrojenia i wyposażenia został zdeterminowany głównie obowiązującymi przepisami o ochronie informacji niejawnych, nakazującymi objęcie tajemnicą państwową środków i sposobów umożliwiających uzyskiwanie informacji w drodze wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych. W konsekwencji ustalenie to powierzono Szefowi WSI. Nie jest to subdelegacja, gdyż

Szef WSI nie został upoważniony do wydania aktu prawnego, określającego jakiekolwiek uprawnienia i obowiązki, a jedynie ma sporządzać określone zestawienia (nie zamknięte) o charakterze techniczno-specyfikacyjnym. Może tego dokonać ad hoc, chociażby w razie konieczności niezwłocznego wyznaczenia żołnierzy WSI do wykonywania zadań poza granicami państwa w rejonie działań wojennych. Negowany przez NIK przepis § 3 omawianego rozporządzenia został w toku uzgodnień zaakceptowany przez Rządowe Centrum Legislacji. Analogiczne rozwiązania przyjęto zresztą wcześniej w obowiązujących rozporządzeniach dotyczących Żandarmerii Wojskowej (rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 r. w sprawie dodatkowego umundurowania, uzbrojenia i wyposażenia żołnierzy Żandarmerii Wojskowej – Dz. U. Nr 157, poz. 1847) i Policji (rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 listopada 2000 r. w sprawie uzbrojenia Policji – Dz. U. Nr 14, poz. 139)".

Podkreśla się, że ujęty w przedmiotowym wystąpieniu wniosek NIK o zwiększenie zakresu kontroli WSI przez Departament Kontroli MON, został sformułowany bez odniesienia do konkretnych przepisów. Należy przy tym stwierdzić, że zadaniem resortowego organu kontroli nie jest sprawowanie stałego nadzoru nad działalnością komórek organizacyjnych Ministerstwa i jednostek organizacyjnych resortu ON.

Natomiast przeprowadzone dwie kontrole problemowe w WSI w latach 2002-2004 zabezpieczyły bieżące potrzeby w zakresie wykonywania przez Ministra Obrony Narodowej funkcji nadzoru nad służbami specjalnymi.

Uwzględnić należy także fakt, że w WSI funkcjonuje komórka kontroli wewnętrznej, jak również powołany ustawowo audyt wewnętrzny. Dlatego też nie do końca należy się zgodzić z wnioskiem Najwyższej Izby Kontroli dotyczącym zwiększenia zakresu kontroli WSI przez Departament Kontroli MON.

Niekompetentne i całkowicie nieprawdziwe jest stwierdzenie, że cyt. „część wymienionych planów i sprawozdań przedłożono właściwym organom z naruszeniem obowiązujących terminów”. W ocenie tego zagadnienia wystąpiła kolejna sprzeczność, gdyż w wystąpieniu pokontrolnym Dyrektora Departamentu Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK stwierdza się, że „Plany działania i sprawozdania z działalności WSI były opracowywane i przedkładane Ministrowi Obrony Narodowej w terminie”. Dla przykładu „Plan działania Wojskowych Służb Informacyjnych

w 2003 roku" nie mógł być opracowany w terminach ustawy o WSI, bo wówczas była ona jedynie w fazie projektu, a więc nie mogła stanowić podstawy prawnej.

Sprawozdanie z działalności WSI w 2002 r. (sporządzone 30.01.2003 r.) przesłano do Ministra Obrony Narodowej – zgodnie z poleceniem – w dniu 10 lutego 2003 r. (ustawa o WSI była dopiero w fazie projektu), natomiast sprawozdanie za 2003 r., już w trybie ustawy o WSI, przesłano do MON za pismem Nr ORG/0-19/04 z dnia 27 stycznia 2004 r. W terminie 12 lutego 2004 r. (który przyjął NIK) przesłano zgodnie z poleceniem MON sprawozdanie skorygowane. Termin wymieniony w „Informacji ...” tj. 20 maja 2003 r. dotyczył sprawozdania przesłanego zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem do Sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych.

Na żądanie kontroli NIK przedłożono następujące dokumenty:

1. Kierunki działania Wojskowych Służb Informacyjnych na 2004 rok;
 - dokument sporządzono 17.06.2003 r. - BSK/0-13/03,
 - MON podpisał 01.07.2003 r. - KKS/0-1375/04.
2. Kierunki działania Wojskowych Służb Informacyjnych na 2005 rok;
 - dokument sporządzono 21.04.2004 r. - BSK/0-11/04,
 - MON podpisał 23.04.2004 r. - RWD Nr 104/0-23.
3. Plan działania Wojskowych Służb Informacyjnych w 2004 roku;
 - dokument sporządzono 29.09.2003 r. - BSK/0-20/03,
 - MON zatwierdził 05.10.2003 r. - KKS/0-1399/04.
4. Plan zasadniczych zamierzeń Inspektoratu Wojskowych Służb Informacyjnych na 2004 rok;
 - dokument sporządzono 22.12.2003 r. - BSK/029/03,
 - MON zatwierdził 30.12.2003 r. - RWD Nr 128/0-4.
5. Sprawozdanie Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych z działalności WSI w 2003 roku oraz planowane kierunki pracy na rok 2004.
 - dokument sporządzono 17.06.2004 r. - BSK/00-9/04,
 - przesłano do Przewodniczącego Sejmowej Komisji ds. Służb Specjalnych 22.06.2004 r. - Org./00-104/04.
6. Sprawozdanie z wykonania budżetu Wojskowych Służb Informacyjnych za 2003 rok;
 - dokument sporządzono 17.06.2004 r. - BSK/00-10/04,
 - przesłano do Przewodniczącego Sejmowej Komisji ds. Służb Specjalnych 22.06.2004 r. - Org./00-104/04.

7. Sprawozdanie Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych z zasadniczej działalności WSI w 2003 roku;
 - dokument skorygowany sporządzono 12.02.2004 r. - BSK/00-2/04,
 - przesłano do Ministra Obrony Narodowej 13.02.2004 r. - Org./00-31/04.
8. Rozkaz Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych do działalności Wojskowych Służb Informacyjnych w 2004 roku;
 - dokument sporządzono 23.09.2003 r. - BSK/019,
 - podpisany 29.09.2003 - Nr 076/Org.

Nieprawdziwe jest zatem stwierdzenie, że ich nie udostępniono.

W odniesieniu do uwag końcowych i wniosków z dnia 28 października 2005 r. zawartych w „Informacji...” należy szczególnie zauważyć, że:

1. Skierowany do Ministra Obrony Narodowej wniosek o niezwłoczne wydanie wszystkich nie wydanych zarządzeń wymaganych ustawą o Wojskowych Służbach Informacyjnych jest bezpodstawny, ponieważ akty te zostały wydane.
2. Skierowany do Ministra Obrony Narodowej wniosek o objęcie skutecznym nadzorem działalności Wojskowych Służb Informacyjnych, poprzez zlecenie przeprowadzania kontroli działalności merytorycznej tych służb podległym sobie organom kontrolnym został sformułowany, jak już wspomniano, bez odniesienia do konkretnych przepisów.

Na marginesie omawianego wyżej wniosku warto podkreślić, że niezależnie od oczywistych i realizowanych corocznie uprawnień kontrolnych w stosunku do WSI przez NIK, podlegają one bardzo wszechstronnej kontroli. Przejawem tego są, między innymi, liczne przepisy samej ustawy o WSI. Podstawowe znaczenie ma przepis art. 1 ust. 3, który stanowi o tym, że działalność WSI podlega kontroli Sejmu RP. Szczegółowe zagadnienia tej kontroli są opisane w regulaminie Sejmu RP i stanowiącym jego integralną część – w zakresie przedmiotowym działania Sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych. Kontrola nad WSI została określona również w przepisach rozdziału 2 ustawy o ABW oraz AW ustanawiających instytucję Kolegium do Spraw Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów, szczegółowo opisujących uprawnienia kontrolne tego gremium, w tym wobec WSI. Bezspornie cywilną i demokratyczną kontrolę oraz bezpośredni nadzór nad WSI sprawuje Minister Obrony Narodowej, w tym zwłaszcza nad działalnością operacyjno-rozpoznawczą. W zakresie wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych kontrolę nad WSI sprawują także: Prokurator Generalny i Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie. Wynika to w

sposób bezpośredni i pośredni z przepisów art. 20-30 ustawy o WSI. Prokuratura wojskowa podejmuje kontrole w WSI w ramach prokuratorskiej kontroli przestrzegania prawa. Nie sposób pominąć roli kontrolnej należnej i wykonywanej wobec WSI przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Tak szeroki zakres kontroli wobec służby specjalnej nie jest częstym zjawiskiem w innych armiach NATO. Niejednokrotnie w kontaktach z partnerami zagranicznymi pojawia się z ich strony pytanie, czy w takich uwarunkowaniach WSI są w stanie skutecznie realizować swoje podstawowe zadania merytoryczne. Biorąc pod uwagę takie opinie, a nie negując istniejących uregulowań prawnych, propozycje dalszego zwiększania kontroli nad WSI należałoby uznać za niezasadne.

3. Skierowany pod adresem Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych wniosek o bezzwłoczne przekazanie do archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, rzekomo pozostałych do przekazania dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, a także akt funkcjonariuszy i żołnierzy wytworzonych lub gromadzonych do dnia 6 maja 1990 r. jest również bezzasadny. Wynika to z postanowienia Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 1 czerwca 2005 r. zatwierdzającego uchwałę Nr 3/05 Komisji Odwoławczej w Departamencie Obrony i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK z dnia 20 maja 2005 r. w sprawie zastrzeżeń zgłoszonych przez Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych do wystąpienia pokontrolnego Dyrektora Departamentu Obrony i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK z dnia 1 kwietnia 2005 r., w której stwierdzono cyt.:

„Przekazywanie dokumentów, będących w posiadaniu WSI, do Instytutu Pamięci Narodowej rozpoczęło się 14 marca 2001 r. i zakończyło się 18 września 2004 r.”.

Zakwestionowania wymaga stwierdzenie na str. 24 „Informacji ...”, że WSI „nie wykazały się rzetelnością przy realizacji określonego w ustawie o IPN zadania przekazania dokumentów i innych materiałów archiwalnych do Instytutu Pamięci Narodowej”. W uchwale nr 3/05 Komisji Odwoławczej w Departamencie Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK z dnia 20 maja 2005 r. uwzględniono bowiem w części zastrzeżenia Szefa WSI do oceny dotyczącej rzetelnego przekazywania zasobów archiwalnych do IPN i zapisowi o nierzetelnym działaniu nadano brzmienie „NIK zwraca uwagę na uchybienia związane z terminowym przekazywaniem zasobów archiwalnych”.

Tworzenie nowego systemu prawnego normującego funkcjonowanie WSI odbywało się na zasadzie porządkowania dotychczas (od 1990 roku) obowiązujących

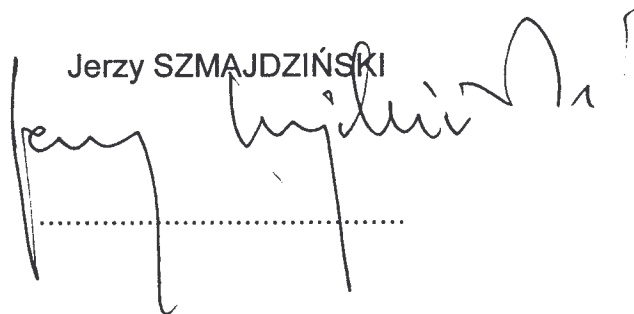
źródeł i podstaw prawnych. Nigdy nie było zatem sytuacji, by działania WSI były cyt. „podejmowane w warunkach, gdy nie były jeszcze określone szczegółowe zasady, formy i procedury tych działań”.

Nie można twierdzić, że działano nielegalnie, skoro jednoznaczną podstawę prawną stanowiła w tym okresie ustawa o WSI.

Przekazanie najwyższym organom władzy i administracji państwowej tak niezetelnie opracowanej informacji o wynikach kontroli organizacji służb specjalnych oraz nadzoru nad nimi, w odniesieniu do Ministra Obrony Narodowej i WSI, godzi w dobre ich imię i bezpodstawnie osłabia wiarygodność.

Z przebiegiem

Jerzy SZMAJDZIŃSKI

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jerzy Szmajdziński', written over a horizontal dotted line.